

Rigsombudsmanden i Grønland

Nuuk, 7. november 2023

Orientering nr. 17/ 2023

Nationalbankens analyse af Grønlands økonomi

Danmarks Nationalbank offentliggjorde onsdag den 1. november 2023 sin årlige analyse af Grønlands økonomi. I analysen fremhæver banken, at Grønland er kommet godt gennem de senere års kriser med først pandemi, dernæst krig i Europa og voldsom inflation. Den grønlandske økonomi er præget af gunstige tider for fiskeriet og en markant udbygning af infrastrukturen, der har ført til udbredt mangel på arbejdskraft og tilflytning fra udlandet.

Nationalbanken peger på, at presset på økonomien gør det nødvendigt med en stram økonomisk politik i de kommende år, og fremhæver tre hovedbudskaber:

1. Stor tilflytning fra Asien som følge af mangel på arbejdskraft. Et meget langt opsving har medført udbredt mangel på arbejdskraft. Der er kommet en stor tilflytning af asiatisk arbejdskraft i de senere år. Det er fortrinsvis ufaglært arbejdskraft, som er et nyt fænomen i grønlandsk økonomi.
2. Behov for stram økonomisk politik i de kommende år. Presset på arbejdsmarkedet og hensynet til mest mulig lokal beskæftigelse taler for, at der ikke igangsættes nye større anlægsarbejder, før de nye lufthavne i Nuuk og Ilulissat er etableret.
3. Langsigtet balance mellem offentlige indtægter og udgifter. Et stort efterslæb i vedligeholdelsen af offentlige bygninger og opbygningen af offentlig gæld taler for politiske prioriteringer, som også kan sikre en nødvendig langsigtet balance mellem offentlige indtægter og udgifter.

Holdbarhedsproblemerne nødvendiggør politiske prioriteringer.

Ny finanslovsaftale indgået

Naalakkersuisoq for finanser, Erik Jensen (S) præsenterede den 6. november 2023 en finanslovsaftale for 2024 (bilag 1). Bag aftalen står fire partier: IA, Siumut, Naleraaq, Atassut og løsgænger. Demokraatit har ifølge KNR sagt, at partiet ikke underskriver aftalen, idet de finder, at aftalen mangler fokus på, hvordan befolkningen får flere penge mellem hænderne.

Aftalen har fokus på:

- At styrke den økonomiske ramme på sundhedsområdet forud for det kommende forlig på sundhedsområdet.

- En mere ligelig og harmonisk udvikling af landet, herunder fokus på spredning af byggeriet, anlægsaktiviteter og service på infrastrukturområdet.
- Forbedring af plejefamiliernes vilkår og andre social- og ældrepolitiske tiltag, herunder stiftelse af et nationalt center i samarbejde med Det Nationale Sorgcenter.
- Uddannelses- og kompetenceudviklingsindsatser i forhold til samfundets behov for at øge beskæftigelsen.
- Styrkelse af tiltag på kultur- og idrætsområdet.
- En sammenhængende plan for grøn vækst.

Finansloven bliver 3. behandlet den 15. november 2023.

Grønlandsk ønske om mere ligestilling i det nordisk samarbejde

Den 30. oktober – 2. november 2023 afholdt Nordisk Råds sin 75. Session i Oslo. I den forbindelse holdt formand for Naalakkersuisut, Múte Borup Egede en tale (bilag 2), med sit syn på det nordiske samarbejde, hvor han gentog behovet for et mere ligestilligt samarbejde. Han sagde bl.a. følgende: ”*Det nordiske samarbejde er i dag ikke optimalt og tidssvarende. Og kan også på avanceret dansk betegnes som dysfunktionelt. I den rigtige verden er Grønland uden for fællesskabet. I den rigtige verden er Grønland kun delvist en del af vennekredsen. Og det kan vi ikke acceptere! Venner skal ikke deles op i et hold A og hold B. Enten er man venner, eller også er man bare nogen, der kender hinanden og mødes til festlige lejligheder.*”

I sine afsluttende bemærkninger argumenterede statsminister, Mette Frederiksen ligeledes for et mere ligestilligt samarbejde: ”*Må jeg ikke bare sige til sidst, at det nordiske samarbejde også skal udvikle sig. Vi skal aldrig sidde fast i det, vi har, og det, vi plejer at gøre. Og derfor vil jeg anbefale, at både Færøerne og Grønland får en stærkere placering i det nordiske samarbejde.*”

Kvartalsregnskab for de to banker i Grønland viser solid vækst

Grønlandsbanken offentliggjorde den 1. november 2023 sit regnskab for de første ni måneder af 2023 med et resultat før skat på 170,8 mio. kr., mod 65,2 mio. kr. på samme tid i 2022.

Det er nettorenteindtægter, der er den væsentligste årsag til fremgangen. Stigende udlån og indlån og et højere renteniveau påvirker bankens resultat positivt, mens gebyrindtægter falder. Bankens udlån er steget med 570 mio. kr. på et år og udgør 4.672 mio. kr. ved udgangen af september 2023, mens bankens samlede forretningsomfang nu udgør mere end 15 mia. kr. Den økonomiske fremgang i Grønland har været medvirkende til den positive udvikling. Grønlandsbanken har opjusteret sit forventede resultat før skat for 2023 til et interval på 200-230 mio. kr.

Banknordik offentliggjort regnskabstal for 3. kvartal 2023 og det særskilte resultat for den grønlandske del af forretningen er 27 mio. kr., hvilket er en stigning på 29 pct. i forhold til samme periode sidste år.

De grønlandske kommuner indgår nyt bindende samarbejde

Siden de grønlandske kommuner tilbage i 2018 nedlagde kommunernes landsforening KANUKOKA, har det været svært at finde fælles fodslag i forhold til kommunernes fælles interesser. Landets borgmestre

har igennem længere tid udtrykt ønske om større kommunalt samarbejde, og efter længere forarbejde har de grønlandske kommuner fundet sammen igen, denne gang uden at etablere en stor administration. Samarbejdet begynder formelt den 1. januar 2024.

Mange elcykler lever ikke op til lovgivningen

Den 10. oktober 2023 meldte Grønlands politi ud, at mange elcykler ikke lever op til gældende lovgivning i Grønland. Elcykler i Grønland skal følge reglerne for knallerter, hvilket betyder, at det i praksis kan være svært at få almindelige elcykler til at leve op til kravene defineret i gældende bekendtgørelse fra 1979. Mange elcykler vil dermed være ulovlige at benytte på færdselslovens område i Grønland.

Denne udmelding har fået private erhvervsdrivende og turistaktører til at beklage, at lovgivningen på dette område ikke er opdateret. Til Sermitsiaq den 17. oktober 2023 udtaler en af de erhvervsdrivende følgende: *"Vi håber virkelig, at landets politikere kan vågne lidt op og arbejde for at opdatere lovgivningen på det område. Det er virkelig ærgerligt, at mens udviklingen på det område eksploderer i udlandet, mens Grønland bliver et Uland i samme område"*, mens en anden har sendt et åbent brev til Naalakkersuisut med et ønske om at sikre, at lovgivningen bliver opdateret før den kommende turistsæson starter. Naalakkersuisoq for Bolig og Infrastruktur, Hans Peter Poulsen udtaler i en pressemeddelelse den 24. oktober 2023, at: *"Det ligger Naalakkersuisut meget på sinde, at vi i Grønland har en tidsvarende lovgivning på færdselsområdet."*

Grønland har skiftet tidszone

Mens Danmark og resten af Europa stillede uret en time tilbage den 29. oktober 2023, så lod Grønland uret stå. Det betyder, at det meste af Grønland fremover kun vil være tre timer bagefter Vesteuropa. Et af argumenterne for denne ændring er, at der fremover vil være en time mere i døgnet, hvor Grønland kan handle med Europa. Når Danmark overgår til sommertid næste år, så følger Grønland efter, således at tidsforskellen bibeholdes.